

PANDEMIAAN VARAUTUMISEEN LIITTYVIÄ EETTISIÄ NÄKÖKOHTIA

Sosiaali- ja terveysministeriön kansallisen pandemiavarautumisen työryhmä pyysi ETENE:ltä lausuntoa liittyen eettisiin näkökohtiin influenssapandemian varalle tehtävissä suunnitelmissa. Neuvottelukunnan kokouksessa 9.11.2005 olivat kuultavina lääkärintöneuvos Merja Saarinen sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä tutkimusprofessori Petri Ruutu, erikoislääkäri Heli Siikamäki ja osastonjohtaja Terhi Kilpi Kansanterveyslaitoksesta. Pandemiavarautumisen työryhmän suunnitelma valmistuu helmikuun 2006 aikana. Suunnitelma pitää sisällään sekä rokotekehittelyn eri vaihtoehdot, lääkehoidon että myös lääkkeellisen ehkäisyn. Työryhmä halusi ETENE:ltä neuvoa pandemiatilanteeseen, jossa mahdollisesti jouduttaisiin priorisoimaan hoitoa saavia.

ETENE:n kokouksessa 7.12.2005 hyväksyttiin kannanotto, joka pohjautui edellisessä kokouksessa saatuun informaatioon, kokouksissa käytyyn keskusteluun sekä jäseniltä saatuihin kommentteihin. ETENE haluaa korostaa sitä, että "oikeita" vastauksia uhkaavaan pandemiaan liittyviin prorisointikysymyksiin ei ole olemassa. ETENE:n kannanotot heijastavat kuitenkin sen varsin laaja-alaisen jäsenistön näkemyksiä ja tällä tavoin toivottavasti kansalaisten arvomaailmaa.

Neuvottelukunta katsoo, että tiedotusvälineet ovat käsitelleet mahdollista lintuinfluenssaa tavalla, joka on omiaan herättämään kansalaisissa kohtuuttoman suurta pelkoa ja ahdistusta. On toivottavaa, että terveydenhuollon ammattihenkilöt ja muut terveydenhuollon toiminnasta vastuussa olevat eivät toiminnallaan lisääisi kansalaisten pelkoa ja ahdistusta.

On mahdollista, että lintuinfluenssavirus muuntuu ihmisestä toiseen helposti leviäväksi virukseksi. Rokotetta ei kuitenkaan voida kehittää kuin pandemian aikana, ja varastoidun lääkkeenkin tehokkuuden voi arvioida vasta tällöin. Pandemian leviämisessä ja sen ehkäisemisessä ovat siksi hyvin keskeisiä muut toimenpiteet, kuten liikkumisrajoitukset, laitosten sulkemiset, etätöiden mahdollisuuksien lisääminen yms.

Pohdittuaan eri lääkehoitoon liittyviä vaihtoehtoja ETENE näkee tärkeäksi, että pandemiaan varattu oseltamiviiri varattaisiin influenssaan sairastuneiden hoitoon sekä lyhytaikaiseen profylaksiaan. Neuvottelukunta ei niukkuussyistä suosittele lääkettä käytettäväksi pitkäaikaiseen profylaksiaan.

ETENE keskusteli myös sekä rokotusten että profylaktisen hoidon käyttämisestä avainryhmien sairastumisen ehkäisyyn. Avainryhmien hoidon ja taudinehkäisyn priorisoiminen on ongelmallista jo määriteltäessä, mitkä ovat priorisoitavat avainryhmät. Koska pandemiatilanteissakaan eri ammattiryhmät eivät todennäköisimmin sairastu samanaikaisesti ja kattavasti, ETENE suhtautuu avainryhmien priorisointiin

pidättyvästi. Poikkeustilanteissa, joita on maassammekin ollut mm. joidenkin ammattiryhmien lakkojen yhteydessä, on voitu toimia vajaalla miehistöllä priorisoimalla toimintoja.

Yleisessä hoidon ja rokotusten priorisoinnissa ja hoitoon pääsyjärjestyksessä voidaan nähdä erilaisia näkökulmia liittyen toiminnan tavoitteisiin. Näitä ovat haitallisten terveysvaikutusten ehkäiseminen, elinvuosien pelastaminen, laatupainotettujen elinvuosien pelastaminen sekä tuottavien laatupainotettujen elinvuosien pelastaminen. Esimerkiksi influenssarokotusten kohdistamisella on tähdätty haitallisten terveysvaikutusten, sairastumisten, sairaalahoitojen, kuolemantapausten ehkäisemiseen. Tämä on paras rokotusten ja hoidon lähtökohta myös, jos kansalaisten yhdenvertaisuutta pidetään tärkeimpänä arvona.

Elinvuosien pelastaminen lienee kansalaisten enemmistön arvomaailman mukaista, mutta suosii nuorempia ikäluokkia. Laatupainotteisten elinvuosien ja ns. tuottavien laatupainotteisten elinvuosien painottaminen priorisoinnissa lisää epätasa-arvoa, ja aiheuttaa myös mittaamisongelmia.

ETENE kaipasi keskustelussaan perustietoja yleensä väestön rokotuksista ja niiden suuntaamispäätösten perusteista sekä erityisrokotusten vaikutuksista, esim. suunnatuista pneumokokki- ja influenssarokotuksista eri ikäryhmissä. Tietoja voitaisiin soveltaa myös mahdollisessa lintuinfluenssan kaltaisessa pandemiassa, mikäli niiden arvioidaan edelleen perustuvan suomalaisten hyväksymään arvomaailmaan.

ETENE haluaa korostaa, että jopa niissä ennusteissa, joissa sairastavuuden ja sairauden tarttuvuuden ennustetaan olevan korkea, riski sairastua pandemian aiheuttamaan influenssaan näyttää olevan suhteellisen pieni. Siksi olisi tärkeää ehkäistä turhaa paniikkia väestössä ja edetä huolellisesti suunnitelluin monialaisin toimenpitein.

Paula Kokkonen
ETENE:n puheenjohtaja

Ritva Halila
Pääsihteeri